

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Izhaja vsak četrtek in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 60 kr., za četrť leta 80 kr. — Naročnina se pošilja opravištvu v dijaškem semenišču (Knabenseminar). — Deležniki tiskovnega društva dobivajo list brez posebne naročnine.

Posamešne liste prodaja knjigar Novak na velikem trgu po 5 kr. — Rokopisi se ne vračajo, neplačani listi se ne sprejemajo.

Za oznanila se plačuje od navadne vrstice, če se natisne enkrat 8 kr., dvakrat 12 kr., trikrat 16 kr.

Narodni dom v belej Ljubljani.

Živahno gibanje kažejo Slovani sploh, a Slovenci posebno. Nekaj časa uže je pri nas kakor v kakem bučelnjaku ali mravljinjaku. Na političnem polji osobito borimo se in trgamo za čast in poštenje, za priznanje in veljavo svojih narodnih pravic, svojega milenega narečja; na znanstvenem si prizadevamo pred vsem svojo slovensko govorico slovniški urediti, jezik osnažiti, spiliti, uglati, za vsakojake potrebe prirediti in s primernimi izrazi ubogatiti, spisi raznega zadržaja nresiti; na umetniškem, družbenem in gospodarskem pa se poganjamo nezavisnost od tujcev dosegnoti itd. Kar nas v tej velečastnej nalogi najhuje moti, ovira, zadržuje, to je naša raztepenost po 6 deželah. Gledamo sicer v belo Ljubljano pa vse premalo in preneznatno. Zavedenemu Slovcu je bela Ljubljana v mislih in željah to, kar Hrvatom prijazni Zagreb, Čehom zlata Praga. Toda v belej Ljubljani nam manjka dovolj krepkega, obširnega, dostojnega središča. Pogrešamo še v njej narodne hiše, narodnega doma. Sloveča čitalnica nahaja se v najetih prostorih. Temu se mora odpomoči. Nemci imajo v Ljubljani, v Celji, v Mariboru, Celovci itd. svoje „kasine“. Nam Slovcem je treba narodnih hiš v posameznih mestih, a v Ljubljani narodnega doma.

Ne recimo obupljivo: Slovenci nismo bogati kakor Nemci, reveži smo, denarjev nimamo. Ni treba v jednom letu pozidati palače. Zrno do zrna pogača, a kamen do kamna palača. Potrpljenje, uporabljenje ugodnih razmer in pa vzajemne moči vse premagajo, vse doženejo. To nam potrjuje kranjsko Novo mesto, ki si je prvo in uže pred večimi leti pozidalo narodni dom. Isto nam svedočijo vrli Slovenci v staroslavnem Ptui, ki so te dni kupili za 11.000 fl. gostilno „zur Stadt Wien“ ter jo prirejajo za narodni dom. Jednako mogoče je tudi v Ljubljani. Začetek je pa uže storjen.

Dne 20. decembra 1881 ustanovilo je se v Ljubljani posebno društvo. Njegovo pravno ustanovljenje potrdila je vlada dne 5. januarja 1882.

Zove se društvo „Narodni dom“ ter ima namen sozidati in vzdrževati narodni dom v Ljubljani. S tem hoče narodnim društvom ondi, ki se z umetnostjo, znanstvom pečajo ali k družbinskej zabavi služijo, napraviti stalno in lepo domačijo in tako pospešiti narodno omiko in zabavo.

Udje društva so: podpiratelji, ustanovniki in društveniki. Podpiratelj je, kdor društvu enkrat za vselej zneske ne pod 50 kr. daruje; ustanovnik je, kdor društvu 1000 fl. ali več na jedenkrat daruje; društvenik pa je, kdor pri svojem vstopu 200 fl. vplača. Pri tem mu je na voljo dano, celo svoto takoj vplačati ali pa samo 25% glede ostalih 75% pa se ima pravomočno vezovati, da jih v treh poluletnih rokih vplača. Podpirateljem in ustanovnikom se denarji ne vračajo pač pa društvenikom. Tem se vplačanih 200 fl. polagoma vrača, ker se jim plačuje vsako leto 3% obresti in 2% kot amortizacija kapitala. Društveniki toraj prav za prav 200 fl. proti 3% obrestim društvu posodijo. Kedar se nabere dosta denarjev, nakupi se v Ljubljani primerno zemljišče in začne zidati „Narodni dom“.

Pozidano poslopje se da narodnim društvom v najem in dohodki se obrnejo v poplačanje dolgov. Ko je to dovršeno — najmenje v 30 letih — razide se društvo in poslopje postane last Matice slovenske. Ta prevzame dolžnost skrbeti, a) da se narodni dom nikoli ne odtegne svojemu pravilnemu namenu, b) da se ne sme prodati pa tudi ne z dolгови obložiti in c) da polovico dohodkov Matica za se obrne, polovico pa v štipendije dijakom in umetnikom slovenskim.

To so pglavne točke iz pravil društva „Narodni dom“ v belej Ljubljani; središči slovenskem. Pristrčno želimo pa tudi trdno zaupamo, da se bodo tudi štajerski Slovenci pri ovem preblagem podjetji obilno udeleževali, to pa ali kot podpiratelji in ustanovniki ali kot društveniki. Tega se nadejamo ne samo od strani premožnejših posameznikov, ampak posebno od strani naših društev in posojilnic. „Slov. Gosp.“ bo pa verno poročal o napredovanji ovega podjetja.

Odborniki društva: „Narodni dom“ so gospodje: Dr. Možej predsednik, dr. Karol Bleiweis vitez Trsteniški, namestnik, dr. Josip Staré blagajnik, Ivan Hribar, tajnik, Fr. Fortuna, P. Grasselli, dr. Anton Jarec, Vaso Petričič, dr. Valentin Zarnik, Janez Murnik, Ferdo Souvan, dr. Fr. Papež, in Ivan Kušar.

Bog nakloni obilno svoj blagoslov prevažnemu podjetju!

Družba sv. Mohora

deluje že 30 let. Od njenega začetka 1852 do danes je na tisoče dragocenih spisov različnega zapopadka spravila med slovenske bralce. Udom njenim gotovo ni žal za tiste kraje, s katerimi so podpirali družbine namene. V koledarji za 1882 pa na strani 139 opaziš, da se je minolega leta število udov skrčilo za 346. Kje so uzroki? Dotično poročilo pravi: Slaba letina, ki je vzlasti po toči hudo zadela večji del spodnje Štajerske, — nesrečne šolske razmere, vsled katerih se slovenski otroci v ljudskih šolah po Koroškem pomemljejo in se potrebno podučevanje v maternem jeziku toliko zavira, da otroci slovenskih starišev slovenski še brati ne znajo, — občno pomanjkanje denarjev sploh, ki je nastalo tako silno, da v marsikateri prvlje premožni kmetiji sedaj vsakdanjega kruha stradajo. Vse to je gotovo veliko krivo, da se je število družbenikov za nekaj skrčilo. Upati vendar smemo, da bodo knjige, ki so družbenikom za 1882 namenjene, po priporočbi in prizadevanji prijateljev in poverjenikov zopet družbi privabile dostojno množino novih udov. Tako beremo v družbinem oglasniku. Na slov. Štajerskem so milostljivi gospod knez in škof bili prvi, ki so prevzeli skrb za povspesevanje družbenih namenov. Kmalu potem namreč, ko so vlanjске knjige bile razposlane, so viši pastir duhovnikom po škofovini v posebnem pismu pokladali na srce, naj bi si prizadevali ljudem razjasnovati dobrodejni namen in neprecenljivo korist družbe sv. Mohora. Tote tukaj ne bomo dalje hvalili, saj jo njeno ravnanje samo dovolj hvali, kar bo brez dvombe sleherni bralec družbenih knjig moral sam priznati. Pristaviti hočemo le, da se je ravno v naši škofovini število družnikov zmanjšalo za 210 proti številu prejšnjega leta. Lavantska episkopovina je razdeljena v 24 dekanovin; v 11, ki so niže tiskane z razprtimi črkami, je število udov za leto 1881 narastlo, v 13 pa je padlo. Nekdo je preračunal, na koliko duš v posameznih dekanovinah pride 1 člen družbe sv. Mohora. Po tem računu dohaja dekanovini Slov. Bistrica za 1 uda 74 ljudij, Braslovice 32, Brežice 59, Celje 51, Dravsko polje 52, Gornji grad 38, sv. Jurij ob Ščavnici 48, Jarenina 60, Konjice 54, Kozje 65, Lasko 69, sv. Lenart na Goriškem 38, Maribor ob levi strani Drave (brez mesta)

60, Maribor na desnem obrežju 53, Mahrenberg 197, Nova cerkev 60, Ptuj 45, Rogatec 86, Skalska dolina 47, Šmarije 58, sv. Martin pri Slov. Gradci 73, Velika nedelja 42, Vuzenica 77, Zavrčje 55. Iz tega se vidi, da je največ udov v dekanovini Braslovice, a najmanje jih ima Mahrenberg. Izostalo jih je proti predzadnjemu družbenemu letu največ v dekanovinah Vel. nedelja (88) in sv. Jurij (78), najmanje pa v Mahrenbergu (1), narastel je broj najviše v Braslovicah (33), a najniže v Mariboru l. obr. (1). Vsled najnovejšega izkaza naša vladikovina šteje 463.286 duš, od teh je 8234 členov družbe sv. Mohora. Povprek pride tako 1 ud za 56 ljudij. To je pa še vse premalo. — Ob enem bi tudi radi nekaj pod uho povedali. Po postavi mora namreč vsaka šola imeti svojo knjižnico. Raznovrstne spise posebič kupovati, to stane veliko cvenka, a skupi se vendar le primerno malo knjig. Šolski odbori naj bi toraj skrbeli za knjižnice posebno še s tem, da prilagajo k družbi sv. Mohora. Na ta način za majhen znesek v kratkem času obogatijo bukvarnico. Na slovenskem delu Štajara je do 226 šol. tote obiskuje 44.500 otrok. Leta 1880 je družbine spise dobivalo 61 šol, za sledeče leto 1881 jih je žalibog izstopilo 6, a na novo pristopilo 19. Tako je vlani družbine dobrote uživalo 74 šolskih zavodov. Kje so pa drugi? Ne mislimo, da bi jih od naročevanja odvracalo to, ker so tiskovine osnovane na krščanski podlagi. Saj tako daleč še menda nismo dospeli. Družbine spise lahko z mirno vestjo vsak učitelj podpiše, kakor to postava zahteva; te knjige oti ok bere brez vsake nevarnosti in zamore le k čednosti vzpodbujati. Pač z veseljem srcem smo v koledarji, stran 30, našli, da je za ljudske šole Tominskega okraja pri Gorici naročeno po 41 iztisov. To se godi že več let zaporedom. Pojdi in stori tudi ti tako! Gospodje duhovniki in učitelji ter vsplah vsi šolski prijatelji naj skrbijo za mladež pošteno berilo od družbe sv. Mohara. Sicer pa, kako bi koristil milemu narodu slovenskemu in čast povspesoval slavnej družbi, ko bi slednje leto vsak stari ud družbi ostal zvest in te vsaj enega novega privabil. Nikar se izgovarjati, da imaš že veliko knjig. Človek se mora vedno učiti, a družba sv. Mohora je je tekom svojega 30letnega obstanka dokazala, da njene nove knjige vsako leto prinašajo udom drugo tvarino. Mi od svoje strani pa dobrega nikdar preveč storiti ne moremo.

M. K.

Gospodarske stvari.

Maščobo iz lesa spraviti.

Dva pota sta, po katerih se da maščoba iz lesa odpraviti. 1. Napravi se iz glin in jesiha testo, s katerim se les na debelo pomaže in potem več dni tako pusti. Na to se glinasto testo

proč vzame in les dobro zmiije, dokler mastna maroga ne premine. Če je treba, se tofo ravnanje v drugič in tretjič ponovi. Po zimi se mora les, kolikor mogoče, na topli kraj prenesti. 2. Se les z vročo vodo, v kateri je soda raztopljena, očiš-čuje. Po prvi poti se po malem maščoba do čista iz lesa izvleče, po drugi pa le bolj iz površine lesa, in maroge se pozneje zopet prikažejo. Tako se mastne maroge iz lesenih sobinih podov z sodo za čas odpravijo, ali pozneje se zopet prikažejo. Pri sodih je treba oboje pomočkov rabiti. Dno se izvzame in notrajne stene soda se najpoprej z debelo capo prav dobro izribajo, z glinastim, z jesihom namešenim testom večkrat pomazejo in vsakokrat prav dobro izmijejo. Na to se potem dno in stranske stene z vodo, v kateri je soda raztopljena, omijejo in slednjič še le z vodo poplaknejo. Predno se pa sod ni z glinastim testom dobro pomazal, naj se pa soda ne rabi, ker po lesnih ljuknicah le prerada žajfa nastane, ki potem le teško v glinasto testo preide.

Spriden zrak iz kleti spraviti.

Pomoček je prav priprost in skoz in skoz zanesljiv. Tla kleti se z apnenim mlekom poškropijo, t. j. namreč voda, v kateri se je apno razpustilo in pomešalo. Isti namen se doseže, ako se apneno mleko v plitvih posodah, skledah po tleh sem ter tje razpostavi. Apno, v vodi raztopljeno, vso ogljeno kislino, ktera se v kleti nad tlami vlači, na se potegne in tako prostor tega strupa očisti. Ko bi pa pri nadaljšnem vrenju se zrak zopet spridel, je to znamenje, da se je apneno mleko ogeljne kisline že toliko navzelo, da je nič več ne more na se vleči, da je, kakor se pravi, z njo nasiteno. V tem slučaju je treba posode z novim apnenim mlekom napolniti potem, ko se je že pokvarjena apnena voda proč vlila. Tako je mogoče, v vseh takih prostorih vedno zrak čist in zdravju neškodljiv ohraniti.

Grenkota v putru

je napaka, ki se le pregostokrat nahaja. Izvira pa ta napaka ali iz mrve, ali pa iz krivega in napačnega ravnanja z mlekom in smeteno, ali pa tudi, in sicer prav pogosto, iz obojega, kar je potem tim hujše. V navadnem govoru se ne razločuje, od kod grenkoba izvira. Puter je grenek, ali je potem tej napaki kriva mrva, ali krivo in napačno ravnanje z mlekom in smeteno, ali pa oboje vkup. In vendar bi bilo dobro, ko bi se tukaj tudi v besedi isvir grenkobe zaznamoval, kajti grenkoba, ktera izvira iz grenke mrve, je manjša napaka od one, ki izvira iz napačnega ravnanja z mlekom, ali ona, ki izvira iz obeh.

Če ima grenkoba putra svoj izvir v grenki mrvi, tako ta grenkoba ni toliko zoperna in ostudna, kakor pa tista, ki ima svoj vzrok v v spridene smeteni. Taka je tako rekoč v naravi

mleka ležeča grenkoba putra iz spridene smetene zmedenega, kateri postane z časom naravnost ne-užiten.

Medovino ali „mesing“ svitlo vzribati.

V ta namen se vzame 1 del belega šelaka 5 delov vinskega cveta; ali pa 1 del šelaka, 1 del mastiksa in 7 delov vinskega cveta: ali pa 8 delov šelaka, 2 dela sandaraka in 1 del beneškega terpentinovca in 50 delov vinskega cveta; ali 12 delov sandaraka, 6 delov mastiksa, 2 dela elemija, 1 del beneškega terpentinovca in 64 delov vinskega cveta. Te zmesi se na medovino namažejo, ko se je prej vse druge nesnage čisto osnažila. Tudi s prsti se ne sme preveč po nji sem ter tje tipati. Dobro je, stvar, ki se hoče snažiti, na 75 stopinj Celsija razgreti.

Razstava perutnine in ptičev bo letos v Gradci od 25—29. marca. Na njo se morejo poslati: petelini, kokoši, kopuni, golobi, goske, purani, lepotični in ptiči pevci, živa in zaklana pitana perutnina, orodje, spisi, sprave, kobače, ptičniki itd. Naglašja se do 11. marca pod adreso: Geflügelzuchtverein. Graz.

Vino novo, pretočeno velja 60—80 fl. štrtinjak v Mariboru.

Sejmi na Kranjskem 27. febr. na Igu, na Koroškem 27. febr. v Oberburgi, na Hrvatskem: 25. febr. v Ljubešnici, v Selu.

Dopisi.

Iz Maribora. (Slovenska posojilnica.)

Podpisani so ustanovili tukaj v Mariboru na podlagi postav od 9. aprila 1873 in 27. grudnia 1880 „Posojilnico“ kot zadrugo z omejenim poroštvom, ktera je že začela svoje delovanje. Najpoglavitnejši namen tega društva je, dajati svojim udom na kratek čas posojila po kolikor mogoče nizki ceni, in sicer v prvi vrsti na osobni kredit (up) in le izjemno proti nepremakljivi in premakljivi zastavi. Sredstva, da se dajejo ta posojila, se dosežejo s tem, da uložijo zadružniki zadružne deleže, in sicer ali po 10 goldinarjev kot opravilne deleže, ali po 100 goldinarjev kot glavne deleže, potem da se sprejmejo uklađe na hranilnične knjige, ktere sme uložiti vsak, ali je ud, ali ne, in tretjič s tem, da se ustanovi zadružni fond (reservni fond), kteremu se morajo odkazati vsled pravil vsako leto 10% čistega dobička in vstopnine novih zadružnikov. Vodstvo zadruge oskrbljuje ravnateljstvo, ktero obstoji iz ravnatelja, denarničarja, kontrolorja in četrir odbornikov. Nad ravnateljstvom zaradi njegovega delovanja čuva vedno nadzorništvo. Da se pa tudi tisti uložniki, kateri niso društveni udje, zmorejo prepričati o gospodarstvu z društvenimi denarji, imajo uložniki, kateri uložijo več ko 300 gold., vsled pravil pravico, samostojno voliti

tretji del udov nadzorništva. S tem dobijo uložniki največje poročstvo gledé varnosti svojih društvu zaupanih (izročenih) denarjev, ker imajo pri vseh v § 36 naših pravil navedenih in sicer najvažnejših posvetovalnih predmetih, ter tudi pri dovoljenji posojil čez 2000 gl. posredno glasovalno pravico. Da pa zamore naše društvo dovršiti svoj najpomembnejši namen, namreč da pripravi svojim udom prav vredna posojila, je pred vsem potrebno, da se uredijo na eni strani mnoge hranilnične vloge in da se na drugi strani udeleži mnogo posameznih in skupnih oseb z zadružnimi deleži pri društvu. Za čas se bodo obrestovale pri našem zavodu uloge s 5% in se določi merilo obresti za posojila s 7%; obrestovanje bukvic zadružnih deležev pa je odvisno od tega, kakoršni se doseže h koncu vsakega leta opravljeni čisti dobiček, vendar se sme upati, da te obresti ne bodo manjše, kakor ove od hranilnih vlog. Društvena uradnica je tukaj v Mariboru v Tegethofovih ulicah, in se bo tam uradovalo vsaki torek od 10. do 12. ure dopoldne. Ravnateljstvo: Dr. B. Glančnik, advokat v Mariboru, ravnatelj; Paul Simon, hišni posestnik in fabrikant v Mariboru, denarničar! Franc Bindlechner, hišni posestnik v Mariboru, kontrolor; Feliks Ferk, praktični zdravnik v Mariboru, odbornik in ravnateljev namestnik; Dr. Franc Radey, c. kr. notar v Mariboru, odbornik; M. Berdajs, trgovec v Mariboru, odbornik; Jožef Rapoc, hišni posestnik v Mariboru, odbornik. Nadzorništvo: Dr. Ferdinand Dominkuš, advokat v Mariboru; Lovro Herg, kanonik v Mariboru; Jožef Kodela, posestnik v Mariboru; Dr. L. Gregorec, profesor bogoslovja v Mariboru; Franc Rapoc, c. kr. notar v Šoštanji; Janez Flucher, posestnik pri sv. Petru blizu Maribora.

Iz Ormoža. (Neotesanec.) V zadnjem listu graškega lista „Pädagogische Zeitschrift“ se „ein Lehrer Untersteiermarks“ huduje nad članki, objavljenimi v „Slov. Narodu“ in „Slov. Gospodari“ in tipa za dopisnikom mej trgovci in gostilničarji z izrazi: Landkrämer, Wirth itd. Akoravno smo osvedočeni, da ormožki mladič po krivici tega dopisnika mej trgovci in gostilničarji išče, vendar ne ostane brez odgovora, ker skuša osramotiti celi stan z izrazi: Landkrämer, Wirth itd., računajoč je Bog vè v katero vrsto neomikancev. Da pa temu ni tako, je dokaz, da so v tem okraji trgovci in gostilničarji od šolskih oblastij in od občinstva celo čislani možje, ki za šolstvo vneto delujejo; tako n. p. je v Središči kranj. š. sveta trgovec in gostilničar, njegov namestnik je tudi trgovec, krajni šolski ogleda pa je gostilničar; v Ormoži je predsednik šolskega sveta trgovec, pri Svetinjah je načelnik gostilničar, a šolski ogleda trgovec; pri sv. Miklavžu je načelnik trgovec in gostilničar, ki je ob enem tudi šolski ogleda; pri sv. Tomaži je šolski ogleda trgovec in gostilničar; itd. Razen tega je tretjina

udov c. kr. okrajnega šolskega sveta trgovcev in gostilničarjev. Vse take za šolo delujoče može pa ormožki mladič hoče sramotiti z: Landkrämer itd. O vi „Lehrer Untersteiermarks“, kje je doslednost; pri jednem kraji hočete trgovce in gostilničarje sramotiti, po drugem kraji pa iščete pri njih pomoči. Da brez teh obstati ne morete, menda ne bodete tajili, še po vašem odhodu v B. bomo se spomnili da ste brez trgovcev in gostilničarjev „hoteli“ shajati. Če tega stanu ne trpite, zakaj pa ravno pri žganjetočarici stanujete, zakaj pa ne v gradu? zakaj hodite po denar k gostilničarju in ne k „Rotšildu“? zakaj kupujete blago pri trgovci in ne v fabriki? Ali ni grdo, če mahate po stanu, kateri vam nikdar ni nič hudega storil, niti želel, marveč bil vam je v pomoč, kjer je le zamogel? Hvalite pa Boga, da vam je dal tak „gosposk“ kruh, katerega vam sicer ne zavidamo, a spoznamo, da ga niste vredni, ker ga zlorabite za grdenje davkoplačevalcev, od katerih živite. „Slov. Narod.“

Iz Podvinca pri Ptui. (Oderuh Engelhart.) V zadnjih dvajset letih nikdo premoženju slovenskih kmetovalcev na spodnjem Štajerskem ni tako hudih ran vsekaj, kakor znani oderuh Engelhart. Ljudje ga poznajo; ni ga treba dalje popisovati. Tukaj jeden zanimiv slučaj! Nek kmet v naši vasi je pred dvema letoma Engelhartu 84 gold. dolžen ostal. Na ta dolg je kmet Engelhartu 290 gold. plačal, in po računu oderuha je še kmet sploh 220 gold. dolžen bil. Kmetija se je zavoljo tega ostanka uže tretjikrat oklicavala, in kmet je obupaval. V zadnjem trenutku se podá kmet k odvetniku g. dr. Gregoriču v Ptui in ga prosi za pomoč. Ta Engelhartu pravdo nakloni in dokaže, da kmet ni nič več dolžen, marveč da je celo po oderuškem računu uže preveč plačal. Pravo je imel. Kajti sednja je spoznala, da je dolg uže davno plačan, da kmetu ni treba 220 gold. plačati, ampak da še Engelhart kmetu celo nazaj mora plačevati, dr. Gregoriču pa nad 90 gold. stroškov vrnoti. Da svojega odvetnika Engelhart še posebej plačati mora, to se po sebi razume. Tako so se oderuhu krivični groši zopet iz žepa stopili. Vam kmetom pa naj bo za poduk: bežite pred uderuhi, če ste v njih krempljih, pa skrbite ob pravem času za pomoč, da ne bo zamujeno.

Iz Brašlovca. (Hitrega posnemanja vredno in potrebno.) Gosp. dr. Vošnjak nam naznanja, da ima g. profesor Kvičala vladi v šolskih zadevah poročati, in smo vsled tega sledečo peticijo ali prošnjo visokej zbornici poslali, ter prosim, da jo blagovolite v „Slovenski Gospodar“ vzeti, in se glasi: „Visoka zbornica poslancev! Radostnim sreem zaslišali smo leta 1880, da je visoka zbornica sprejela resolucijo gledé uvedanja slovenskih srednjih šol po slovenskem Štajerskem, za kar se visokemu državnemu zboru iskreno zahvaljujemo. Globoka žalost pa nas sprehaja, ko

žalibog vidimo, da se do zdaj še nič storilo ni v izvedenje one resolucije; da so naše srednje šole sploh osobito Mariborsko učiteljsišče, vedno še nemške; da-si nam slovenske šole ne gredo samo po naravni pravici, temuč so nam postavno zagotovljene. Nepotrebno bi bilo, stoprav na dolgo in široko razpravljati, kako da je napačno in za našo zgolj slovensko mladež na kvar, da se tu nastavlja morajo učitelji, po nemških učiteljskih izšolani, ki samo za vsakdanjo potrebo zunaj šole slovenski znajo; kajti umeje se samo ob sebi, da se v šoli nikdar ne zamore doseči postavni smoter, ako se ne poučuje v maternem jeziku šolarjevem; katerega ima tudi učitelj biti popolnoma vešč v v govoru in pisavi. To je pa učitelju nedvojbeno samo tedaj mogoče, ako se je sam izobraževal v tistem jeziku, v katerem bode imel poučevati. Tako skromna je dakle naša prošnja, kojo zopet predlagamo visokemu državnemu zboru, zaupljivo proseč, naj blagovoli še v teku tega zasedenja na visoko vlado toliko vplivati, da se resolucija od leta 1880 gledé slovenskih srednjih šol na slovenskem Stajerskem brez vsega odlašanja in resno izpelja. Tržka občina Brašlovce 16. febr. 1882. O p o m n j a. Narodne srenje, narodni okrajni zastopi, narodna društva naj blagovolijo jednake prošnje doposlati svojim dotičnim državnim poslancem; baron Goedel-nu, Mih. Hermanu in dr. Vošnjaku. Adresa: J. J. Abgeordnetenhaus, Wien. Prošnje se naj odpošljejo do danes tedna, da se pri obravnavi proračuna za l. 1882 naši poslanci zamorejo na nje sklicavati in opirati. Kesneje bi prepozno bilo.

Iz Celja. (Odgovor.) V zadnjem listu "Slovenskega Gospodarja" so se oglasili bivši "Popotnikovi" lastniki. Pred vsem žugajo slavnemu uredništvu s § 19 tiskovne postave — sklicovaje se — pišejo. Če ti lastniki tiskovno postavijo poznajo, zakaj pa niso po § 10, 3. dotičnim oblastnjam naznanili, da so "izdajatelji"? Bivši lastniki trdijo, da "Popotnikovo" založništvo nalašč neresnico po svetu trosi, če pravi, da so obljubili "Učiteljskega Tovariša" podpirati. Če se z "Učiteljskim Tovaršem" združijo, ali mu ni to podpora? Imajo li ti lastniki tako slabo mnenje o sam sebi? — Pravijo, da bi neki "Učiteljski Vestnik" še zdaj v Celji izhajal, ko bi "Popotnika" ne bilo. — Kako pa to? Ali ni njih vodja razglasil, da je popustil "Popotnika" zavoljo tiskarja? — Ali bi si bili posebnega tiskarja najeli? Zakaj za "Popotnika" tega niso storili? Kje je doslednost? — Dalje jim založnik pri "Popotniku" na denar gleda. — To je njegova dolžnost, da iztirjava naznailno in naročnino od onih, ki niso imeli pravice je prejemati, in ki je še do zdaj založniku odrajtali niso, dasiravno je ta v prvih dveh letih za "Popotnika" okoli dve sto goldinarjev iz svojega žepa dal. — Založnik je bil le "Sprachrevisor". Kaj pa so mu dali lastniki za to, če res tako na denar gleda? — Očitajo, da g. Ž.

ni mož beseda ostal. Morda zavoljo tega, ker ni njegova pogodba, da "Popotnik" med letom ne preneha? S kom pa se je treba puliti tem lastnikom za njihovo last? Ali ni običajno, da sme sè svojo lastnino vsak obračati, kakor hoče? — Slednjič pravijo, da tirja čast in značaj učiteljev, da niso v dotiki z listom, katerega neče celjsko učiteljsko društvo in čitalnica. — So li tedaj vsi gospodi učitelji, čitalnice, čest. duhovniki, uradniki, uredništva in drugi naročniki raznih stanov brez časti in značaja, ker imajo "Popotnika", ali pri njem sodelujejo? Celjsko učiteljsko društvo je bilo le v prvih polovicah prvih dveh let "Popotnikov" naročnik, čitalnica pa ni naznanila nobenega vzroka, kar tudi potrebno ni. — Ali so bili tudi naročniki in sodelovalci "Učiteljskega Tovariša" zavoljo tega brez časti in značaja, ker se celjsko učiteljsko društvo na ta list ni naročilo in ga v javnem zboru obsojalo? Ali je ta brez značaja in časti, kdor si naroči list, katerega si drugi naročiti ne more ali neče? Slovenskim časnikom bi se slabo godilo, ko bi njihovi naročniki in sodelovalci te lastnike posnemali.

Iz Maribora. (Čitalnica. — vinorejska šola.) Pustnim veselicam primeren konec naredila je naša čitalnica z velikim plesom v kostimih pustni večer. Došlo je precejšnje število čitalničarjev z gosti, tako, da je bilo odlično občestvo zbrano, med tem mnogo gospodičin krasotic, ki so kaj živahno se udeleževale plesa, katerega je g. dr. Ulrich po znanej svoje spretnosti vodil. Veliko veselja naredile so kostime, med njimi brhka kranjska Indijanka, lepa Tirolka, krepak mornar, prijazen Gorjencec, posebno pa šaljivi Jud itd. Lepa hvala vsem. Znaprej bodo ob večerih nedeljskih zopet govori in razna prednašanja. — Vinorejska šola imela je dvadnevno skušnjo, ki se je dobro obnesla; fantje so spretno odgovarjali — vse nemški. Goste je posebno zanimalo praktično razkazivanje na trsih izkopanih, kako se more razumno rezati.

Politični ogled.

Avstrijske dežele. Kedar se gre v državnem zboru za državne davke in stroške, tedaj imajo poslanci največ prilike pokazati svojo modro skrb za obstanek države pa tudi za potrebsčine volilcev. Nemški liberalci pa tega ne porajajo, ampak pri takšnih obravnavah le upijajo, kako se Nemcem sedaj krivica godi, kako le česki, poljski in slovenski uradniki, profesorji in učitelji mastne službe dobivajo, nemški pa se za dveri postavljajo, dalje kako ministri zapravljajo denarje in sploh nič ne storé. Tako so jamrali nemški liberalci med njimi tudi Wildhauški Karneri. Toda naši poslanci in ministri so njihovo predrzno natoleevanje odločno zavrli, dokazavši, da to ni krivica Nemcem, ako se tudi drugim narodom v

državi n. pr. Slovanom kaj pravičnih tirjatev izpolni: neumno je blebetanje: Nemec bodi v Avstriji vse, Slovan, Italijan itd. pa nič. Minister grof Taaffe je odločno djal: Avstrija ni popolnem nemška, ne slovanska, ampak ima pravična biti vsem narodom! Minister Pražak je rekel, da sodniki n. pr. Waser, imajo razsojevati o zločinih, o jeziku pa, v katerem se ima uradovati, ne tako, ampak minister prava. Ko je prišlo do glasovanja, zmagali so sijajno naši poslanci z ministri vred. — Kmalu po tej zausnici došla je liberalcem druga, to pa na Českem, kder je bila razpisana dopolnitevska volitev poslanca v državni zbor. Pred 10 leti so liberalci zmagali s pomočjo denarja in sile, sedaj pa so grdo propali. Konservativec knez Ferdo Lobkovic je dobil 215 glasov, liberallec grof Ožbalt Thun pa le 187. To je najhujši udarec, kajti sedaj liberalci nimajo upanja pri novih volitvah za državni zbor zmagati, ker veliko česko posestvo je za njih zgubljeno, a to odloči, kdo da je gospod v državnem zboru. Nemškim liberalcem je odzvonilo bržčas za vselej v Avstriji. So pa tudi vsled tega močno pobiti in klaverno pobešajo ošabne glave. — Iz Kranjskega je uže 17 srenj prošnje odposlalo državnemu zboru, naj se v Ljubljano prestavi iz Gradca in Trsta višja deželna sodnija, ker plem. Waser v Gradci slovenščini toliko opovir dela. — V Hercegoviniše ni miru. FML. Jovanovič je ukazal v Ledenico in Greben kanonov spraviti, okolo Foče, Trnove bilo je večkrat vojskovanje brez posebnega uspeha, vstaši se naših izogibajo. Sedaj zadržuje deževno vreme hitro pomikanje vojakov.

Vnanje države. Ruski general Skobeljev, tisti, ki je zmagal v turški vojski pri Selviji in Plevno od juga oklenil, pozneje v Šipki 30.000 Turkov zajel in v Aziji Turkmene pobil, došel je v Pariz in pred srbskimi dijaki pa francoskimi časnikarji Nemce proglasil kot sovražnike Slovanov, ter da je vojska zelo blizu, v katerej morajo Slovani in Francozi Nemce zavrnoti, ki hočejo po vsej Evropi gospodovati; zlasti je žugal z vojsko še Avstriji, če se dotakne Črnogore, Srbije itd., sploh katere bodi balkanske svobodne države; za ta slučaj je obetal napadenim rusko pomoč. Govor je neizmerno hrupa naredil in vznemiril zlasti Bismarka. Ruska vlada se pa izgovarja: da Skobeljev ne govori v njenem imenu, ampak na lastno roko in odgovornost. Francozi se očitvestno veselijo Skobeljevih besed, tudi angleški liberalci in italijanski republikanci. — Srbskega kneza Milana baje hočejo iztirati, ker neče vstašem iti na pomoč. — Papež Leon XIII. spodbujajo italijanske škofo v posebnem listu, naj skrbijo za dobre časopise in iskrene pridne mešnike in da se katoličani naj potegujejo za teptane pravice svoje vere in cerkve. — V Ameriki so peruvijanski vojaki napali mesto Pisko, je izrepali in ubili okolo 1000 ljudi.

Za poduk in kratek čas.

Od Tarčina do Konjice.

Dan je bil samokar odprl svoje jasno oko — solnce rumeno je zažarilo na modrem obnebji, ko jo udarimo dalje iz Tarčina v hudem mrazu. Mimo ravne vasi Raščevine jašili in peketalimo čez Bitanjo planino po ozkih sneženih in ledenih, hot kača se zvijajočih stezah, ki so se vedno više in više sukale okolo strmih gor in gričev. Posamezni hribi so bili kakor v srebro vkovani vsled obilega snega, s katerim so bili do vrha ogrnjeni. Ogromne, sivobeke skale so se nam zdele, da poganjajo svoje korenine do pekla, svoje glave pa da vzdigajo do neba. Dobro je opazil nekdo izmed tovarišev, sodeč: tu so kraji, divji kraji, kakoršni morajo biti in so v Sibiriji, v Irlandiji, ali v Švici. Jaz pa sem tiho dejal: „Led in sneg, zima in mraz, gore in hribi in pečine, hvalite Gospoda!“ Potovali smo dolgo, da nismo razun planinskih orlov žive stvari zagledali, ko srečamo v sredi dolgočasnega, samotnega gorovja nekaj vojakov ženistov, ki so popravljali ceste in moste čez hudourne potoke in deroče rečice. Po triurnem maršu došli smo v Bradino, kder smo počivali kratek čas pri ondi stanujočih ženistih v sila ubornih kolibah, na katerih boče več lukenj, ko deskic in smrečja biti. Po sladkem odmoru krenili smo dalje po rebu zmerno se vzdigajočega hriba. Nihče ni motil samotnega mira planinske tišine; vsa okolica je bila nekako gluha in nema, tiha in mrtva. Le semtertje zaplahotal je raz debele bukve kakšen veličesten orel, ktereja je splašilo iz zimskega dremanja konjsko hrzanje in močno pokanje ledene ruše pod železnimi kopiti. Zatopljeni v vsakojake misli, katerih so nam vzbujali ti prečudno vstvarjeni kraji, zdramilo nas je in z raznimi novicami razveselila tropa ženijskih častnikov, ki so prihajali iz Konjice, da pregledajo in presodijo, kde treba potom in stezam poprave, kde treba lesenih bajt za potujoče vojake. Izmed prijaznih gospodov obviselo je moje oko posebno na jednom moži, ki se mi je tako znan dozdeval — in motil se nisem. Prijatelj! ogovori me takoj mnogoletni sošolec g. J. od Rečice v Savinjski dolini, kaka osoda pa tebe nosi po teh od Boga zapuščenih bregovih! Nič osoda, sežem v besedo, božja previdnost je tebe in mene semkaj pripeljala in naju bode tudi srečno odpeljala nazaj v domačijo! Ta dragi in mili mi tovariš šolski je res v svojem življenji že menda več bridkega, ko sladkega okusil. Po dovršeni gimnaziji moral je med vojake na tri leta; in leta 1878. hotel je ravno na graškem vseučilišči profesorske skušnje pričeti, ko mu dojde nenadoma povelje, da mora v novo Avstrijo odriniti in tamkaj širiti omiko in oliko.

Kralj dneva — svitlo solnce je bilo skoro že drugo polovino svojega dnevnega teka dokon-

čalo, ko smo prihruli v Konjico. Vojaki ostanejo takraj reke Narente v mestu, ki leži na desnem obrežji in se zove navadno Neretva, jaz pa se na ravnost podam čez močen most v drugo mesto — v pravo Konjico h katoliškemu župniku fra Andriju Šaravanju, katerega hiša zajedno tudi cerkva stoji onkraj mesta na precej strmih gričih. Poslopje je novo, še le nedavno z mnogim trudom in mnogimi žrtvami postavljeno — a ne še dodelano. Na prostem hodniku najdeš siromašen altareček, ki naj služi z vmazano opravo in sirotiško pripravo kot kapela ali cerkva katoliškim Konjičanom in Neretvičanom.

Ljubeznjivi župnik, mož lepe in krepke postave, mož hladne glave, pa toplega srca, odkazal mi je prav prostorno, čedno sobo, v kateri je moral sluga Pero takoj zakuriti, da si zagrejem život. Tudi dobra južina je stala kmalu na mizi, da utolaži nemali glad, kar se je tim laglje zgodilo, ker je prijazen domačin jedi vedno solil s šegavim, zanimljivim pripovedovanjem. Ko se dovoljno okrepim, službene pote pri vojaškem poveljništvu dovršim in si vse za daljne potovanje prigotovim in zagotovim, stopim po mestu, da si ga ogledam od enega konca do drugega. Konjica v širjem pomenu leži ob desnem in levem obrežji reke Narente (Orontius starih Rimljanov).

Obe strani veže kamenat most, sloneč na 10 stebrih, katerega je bojda ukazal dalmatinski kralj Hvalimir postaviti. Mesto šteje do 8000 prebivalcev, najviše muhamedanov, ki imajo 6 zidanih džamij; od katerih najlepša in boljša je bila svoje dni krščanska cerkva, posvečena sv. Janezu apostolu. Cerkev pravoslavni ali nezedinjenih kristijanov je majhna in revna, kakor gori omenjena katoliška. Hiše so skoro vse zidane, kame-nate, po čemur se Hercegovina značajno loči od Bosne. Neretva zamreč deli ti dve deželici. Kdor prestopi most z desne na levo stran, zapusti Bosno in stoji na krševiti Hercegovini. Mesto obdajajo okolo na okrog visoki, strmi, ne obraščeni hribi, tako da ni neresničen pregovor, ki se glasi: kder začnejo skale, tam začne Hercegovina.

Na bližnji gori Preslici nahajajo se še razvaline močnega grada slavnih bosanskih kraljev. Z otožnim srcem se spominja narod nesrečnega časa, v katerem je bila ta trdnjava od turške vojske zrušena v prah in pepel; dežela pa oropana svojega bogastva.

Tako n. pr. poje neki bosanski pesnik v žalostinki, ki sem jo čital v „Krvavi knjigi ili spomeniku na 405letno propast bosanskega kraljestva v Zagrebu l. 1869“:

„Bosno, Bosno, domovina mila!

Kamo tvoji bieli samostani?

Kamo li ti cerkve, žertvenici?

O njih samo stari spomen kaže,

Da su žrtva postali bjesnila.

Kamo njive, kamo vinogradi,

Kamo polja, kamo privoji,

Kamo dvori in palače sjajne,
Kamo puti, kamo staze pravne?
Ništa nemaš, sve ti je propalo,
Sve pustošno u tebi postalo,
Jer se legu medjedi i vuci,
A još gori od njih — strašni turci.“

Končuje pak ta bosanski Jeremija svojo — žalosti kipečo popevko:

„Bože, bože! nitko uz nas nema,
Samo za te pomočnika znamo!
Daj milostiv, gruši ruku svoju,
Svomu puku digni težku muku;
Da te mogne slobodno slaviti,
Tvoju slavu v pjesme pjevati!“

Zgodovinarji pišejo, da je kralj Tonsa Ostojič (1443—1460), sin in naslednik kralja Tvrtka II., katerega sestra Katarina je bila omožena z mogočnim Ulrikom celjskim grofom, sklical l. 1446 sijajen zbor v Konjico, na katerem so bili izdani ostri zakoni proti Bogomilom, tudi Patarenom ali Manihejcem zvanim, nadalje proti nepokornim plemičem in glavašem kot nasprotnikom kraljevske časti. Vse naredbe pa so neki več škodile, ko koristile. Z glavo jegovega naslednika Stjepana Tomića padla je l. 1463 tudi slavna kraljevina bosanska.

Smešnica 8. „Vi ste toženi, da ste iz ječe vtrgali,“ reče sodnik pred seboj stoječemu tatu. „Zakaj ste to storili?“ „Bes vas poberi, vam človek ne more nikdar po volji storiti,“ odvrne tat, „ako vtrgam noter v srambe, ni dobro, ako pa vtrgam iz ječe vun, vam zopet ni prav.“ J. D.

Razne stvari.

(Zahvala.) Ravnateljstvo gorenje-savinjske posojilnice v Mozirji je poslalo krajnemu šolskemu svetu Ljubenskemu deset goldinarjev za nakup učilnih sredstev ubogim šolarjem, za kar se tukaj v imenu obdarovane mladine najtoplejša hvala izreka.

M. R.

(V Rogatec) za sodnika pride baje g. Nedved iz Ptuja. Slovenski zna blizu toliko, kakor nič. Mož sodi toraj med Nemce a ne k Slovencem.

(Nepoznan hudobnež) je g. Frišejev hlev na Lilaškem vrhu maribor. okraja užgal. Pogorel je hlev s bhamom vred; 30 oralov gozda v Freisteinskej grajščini na Spod. Polskavi je pogorelo, jednak požar bil je v gozdih Planinske grajščine.

(Obsojeni v Celji) so bili tolovaj L. Kotnik iz Mahrenberga, 15 let, tatje Jak. Tekavec, Flor. Mlinarič 2 leti, Jan. Pogelšek 1 leto, Neža Zidar 4 mesece, Frančiška Osterc 4½ leto, Jož. Turk zavoljo nesramnosti 2 leti v težko ječo in morivec Jožef Koeiper k smrti na vislicah.

(Wildhaviški Karneri) brodaril je v državnem zboru, ka so pre Nemci tako krotke duše, da ne morejo nikogar ponemčiti. No, nemški pisatelj Freitag pa je celo knjigo spisal kder Nemcem

kot največjo zaslugo našteva, da so Slovane od Labe do Memla ponemčili in iztrebili.

(*Andrej Volovšek*), posestnik v Beračah, Kozjanskega okraja, je hotel na Valentinovo v Ponkvi s ponarejenimi bankovci telico kupiti. Bankovci (desetaki) so slabo ponarejeni. Žandarji so ga tedaj hitro pograbili.

(*Župnik v Skalab*) je postal št. Iljski župnik in dekan č. g. Fr. Trafenik.

(*Ogenj*.) V soboto, t. j. 18. febr. vnel se je ob 9. uri v noči pri Šliku marib. okraja ogenj, ter vpepelil razen gospodarskega poslopja tudi tri konje, troje goved, nekaj svinj, voze, seno in slamo. Ogenj bil je tako silovit, da ni bilo pomagati.

(*Iz Mozirja*) se nam piše, da je slovano-zrečna „Cillier Zeitung“ povsod iz gornje Savinjske doline izpodeana, samo g. Tischler v Rečici, g. Bratanitsch v Gabru in J. Hren v Gornjem gradu jo še dobivajo doposlano.

Loterijske številke:

V Trstu 18. februarja 1882: 41, 27, 66, 55, 80.

V Linci " " 56, 82, 13, 49, 21.

Prihodnje srečkanje: 4. marca 1882.

Ptujsko prašno polje in njegovo obdelovanje.

Obdarjena razprava.

Spisal

Miroslav Müller,

tajnik c. kr. kmetijske družbe, gospodarski voditelj c. kr. depôta za remonte v Piber-ji

Nemško in slovensko. Cena 30 kr. a. v.

s poštino vred 35 kr. Dobiva se v

bukvarnico Karl Wohlfarth, Graz,

Sporgasse 8. 3—3

Franc Kapus v Celji

edini poseda veliko zalogo frišnih, zanesljivo kaljivnih, poljskih in vrtnarskih semen.

Ondi je dobiti seme prave rudeče pese, francoske in navadne štajerske detelje, lucerne, vsakovrstnih trav pa tudi semena različnih rož, potem mavec ali gips za gnoj, cepljena sadna drevesa

2—4

po nizki ceni.

Hiša na prodaj

blizu Velenjskega trga štev. 44 na novo postavljena in z opeko krita, zravno tudi 1300⁰ polja, je pripravna za rokodelca ali pa kdor v stalnem pokoju živi. Več se izve pri lastniku

Jurij Kvartirič.

Lepo posestvo

se prostovoljno proda tik ceste v Ribenci štev. 30. Hiša je lepo zidana in z opeko krita, ima 3 sobe, kuhinjo v nadstropji 2 sobi, 2 obokani kleti, lepa 2 gospodarska poslopja, velik vrt, sadunosnik, 8 oralov polja, 10 oralov travnika in paše, 21 oralov gozda, vkup 39 oralov 220⁰, eno koč, ktera 40 fl. dohodka na leto vrže, lastni 2 žagi, zidan mlin na dva tečaja vse v dobrem stanu, ne cenim veliko in dam, kdor kupi, pogoje v obrokah za plačati. Hiša je primerna za č. g. duhovnike penzioniste, in za gospode trgovce vsakega podjetja. Več pové lastnik

Jakob Kellner,

pri sv. Lovrenci v Pušavi;

3—3 pošta: St. Lorenzen a. d. Kärntner-Bahn.

3—4

Gasilnice

vsakovrstne velikosti in stroja, s pristopnimi ventili, najizvrstnejše delane, in velike moči za brizganje, prilične srenjam, mestom, trgom in njihovim gasilnim društvom.

Brizgalnice

na kolesih, nosljah, v putah za vrte,

Vodonosnike razne sestave, najboljše cevi iz konopnine, gumija, za sesavanje vode ali za napeljevanje vode, dalje vretenice in tehtnice za ove cevi, kakor tudi drugo

orodje gasilcem potrebno

priporočuje po najnižej ceni proti 5letnemu poročtvu

ALBERT SAMASSA

c. k. dvorni zvonar in fabrikant strojev in gasilnega orodja

v Ljubljani.

Srenjam in gasilnim društvom dovoli se plačevanje v roklih. Podrobne cenilnice dopošilja brezplačno in franko.